3 – pakilimo tako PV gale, sujungiant jį su tako pamatų tranšėjomis. Visuose ištirtuose plotuose surasta ankstyvos žiestos keramikos, puoštos lygiagrečių linijų ir banguotais ornamentais, bei molio tinko gabalėlių. Šurfe 1 kultūrinio sluoksnio apatinėje dalyje rasta herbinio koklio dalis su pavaizduota vyskupo kepure ir raidėmis „GTDG“ bei keramikinės keptuvės rankena, kalvio darbo vinių (9), peilio dalis, daug spalvoto stiklo šukių. Šurfe 2 atidengtas pastato pamato, mūryto iš stambių lauko akmenų, surištų kalkių skiediniu su plytų duženomis, fragmentas. Šurfe 3 ir šalia jo tirtose tranšėjose surasta daug plokštinių koklių, puoštų augaliniu ornamentu ir padengtų žalia glazūra, fragmentų. Dalis karnizinių koklių beveik sveiki (tarp jų puošnus glazūruotas su liūto atvaizdu). Daug įvairių puodų šukių (dalis glazūruotų ar puoštų banguotų ir horizontalių linijų ornamentu). Aptikta ir keramikinių keptuvių kojelių bei rankenos dalis, įvairių molinių stogo čerpių, gausybė įvairiaspalvių langų, vitražų ir indų šukių (viena iš jų auksuota). Plote 3 rastos ir 4 XVII a. monetos, žalvarinis juostinis žiedas, segės liežuvėlis (?), keramikinių pypkių vamzdelių dalys bei dvi kaulinės stalo įrankių rankenos.

Tyrimai parodė, jog šioje vietoje, į ŠR nuo antrojo kapinyno yra senojo vienuolyno vieta, datuojama XVI a. pabaiga – XVIII a., bei čia buvusi ankstyvesnė senovės gyvenvietė.

Tyrimų metu nustatytos Žemaičių Kalvarijos antrojo kapinyno ir senojo vienuolyno teritorijos 2005 m. įrašytos į NKVR.

SURVEY OF THE VICINITY OF THE CHAPELS OF ŽEMAIČIŲ KALVARIJA

In 2004 archaeological investigations were performed at 5 locations in the vicinity of the chapels of Žemaičių Kalvarija (Plungė district). On the hill-fort in the vicinity of the chapel *Jesus is Arrested* and on the path of the Stations of the Cross the total area of 13 m^2 was investigated. Finds relevant to construction of the chapel were discovered. Other finds (a wheel-made potshard, fragments of clay daub and stone pavement) are attributable to the hill-fort. On the path of the Stations of the Cross in the territory of the burial ground called the Žvizdras Hill the total area of 6 m^2 was investigated; and bronze jewellery from disturbed cremations were found. On the path of the Stations of the Cross in the northern part of the burial ground in the cemetery called the Beržai Hill (Birch Hill) the total area of 33.1 m^2 was investigated and several inhumations were found. On the path and in the square near the school (the old monastery location) the total area of 3 m^2 was investigated; pottery and stove-tiles datable to the late 16th–18th century, 4 coins of the 17th century, a bronze sash-like ring, a fibula pin (?), fragments of ceramic tobacco-pipes and two flat-ware handles made of bone were found.

NORVILIŠKIŲ VIENUOLYNAS IR KAREIVINĖS

Rytis JONAITIS

2004 m. Norviliškių palivarko (Šalčininkų r.) vietoje žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu buvo ištirtas 74,12 m^2 dydžio bendras plotas. Tirta buvusiame vienuolyne, rūsio įrengimo vietoje bei buvusių kareivinių aplinkoje.

Norviliškės – kaimas prie pat Baltarusijos sienos, 12 km į ŠR nuo Dieveniškių. Vietovė yra prie seno kelio iš Trobų ir atokesnių vietų pro Surviliškį, Kleivinę, Turgelius į Vilnių. Pranciškonų vienuolyno namas ir varpinė bu-

vo pastatyti XVI a. pabaigoje – XVII a. pirmojoje pusėje. Vienuolynas ir varpinė stovi arti vienas kito, jų išilginės ašys statmenos, išliko juos jungusios akmenų tvoros dalis. Vienuolyno rūmai ir varpinė vyrauja kaimo panoramoje. Kareivinės buvo pastatytos 1834 m., 150 m į PR nuo vienuolyno.

Vienuolyno pastato Š fligelyje buvo ištirta perkasa (1). Tyrimų metu aptikta laiptinė, vedusi iš pirmo į antrą aukštą. Laiptinė mūryta iš gelsvų plytų ir akmenų. Laiptinės matmenys – 3,9x2,2 m, sienos storis – 66 cm. Buvusio pirmojo aukšto patalpos užpildą sudarė intensyvus 2,3–2,4 m storio stambių griuvenų sluoksnis. Šiame statybiniame lauže aptikta keletas koklių bei buitinės keramikos fragmentų. Koklių motyvai įvairūs – vaza su gėlėmis, augalinis, geometrinis reljefas, rastas ir karūnėlės fragmentas. Iš radinių būtų galima išskirti puodo dugną su išspaustu kryžiumi apskritime. Vienuolyno pastate fiksuotas 4,38 m storio kultūrinis sluoksnis datuojamas XVI a. pabaiga / XVII a. pradžia – XIX a.

Buvusių kareivinių teritorijoje norint surasti jų pamatus buvo ištirti 8 šurfai, fiksuotas iki 1,8 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XIX a. Viršutinį kultūrinio sluoksnio horizontą sudaro iki 1,2 m storio labai intensyvus stambių griuvenų sluoksnis. Tyrimų metu aptikti visi 4 kareivinių pamato kampai. Pamato sienos storis – 80–88 cm. Siena mūryta iš raudonų plytų ir didelių lauko akmenų. Šurfe 8, kastame prie Š sienos, buvo aptiktas 1,57 m pločio centrinis kareivinių įėjimas. Šiame kultūrinio sluoksnio horizonte, tamsiai pilkos žemės sluoksnyje aptikta keletas buitinės keramikos fragmentų, datuojamų XVII a., kurie čia galėjo patekti iš kareivinių statybos metu suardytų kultūrinių sluoksnių. Visuose šurfuose (išskyrus šurfą 2) aptikti XIX a. akmenų grindinio fragmentai. Grindinys grįstas jau pastačius kareivines, nes grindinio akmenys priglunda prie pat pamato.

NORVILIŠKĖS MONASTERY AND MILITARY BARRACKS

In 2004 at the Norviliškės manor site (Šalčininkai district) the LII MTS investigated 74.12 m^2 in total. In the monastery building a 4.38 m thick cultural layer was established. According to the finds and stratigraphic data it is datable to the late 16th / early 17th–19th century. In the territory stretching SW from the monastery at the location of the former military barracks 8 test pits were excavated, and an up to 1.8 m thick cultural layer datable to the 19th century was discovered. The layer also contained the 17th century artefacts coming from the layers disturbed during construction of the military barracks.

DUBINGIŲ BAŽNYČIA PILIAVIETĖJE

Albinas KUNCEVIČIUS, Rimvydas LAUŽIKAS

2004 m. vasarą VU ir Lietuvos etnokosmologijos muziejus tęsė 2003 m. pradėtus archeologinius tyrimus Dubingių piliavietėje (Molėtų r.) (žr. *ATL 2003 metais*, V., 2005, p. 151–153). Čia toliau tyrinėta buvusiųjų bažnyčių vieta, taip pat atliktas viso piliavietės ploto šurfavimas. Iš viso ištirtas 58 m^2 plotas: perkasa 3 – 33 m^2, perkasa 4 – 12 m^2, perkasa 5 – 6 m^2 ploto, šurfai 1–14 ir 16–38 – po 1 m^2, šurfas 15 – 9 m^2 ploto. Perkasos 3–5 kastos senųjų bažnyčių vietoje, šurfai 1–38 iškasti skirtingose piliavietės aikštelės vietose.